سیمای فلسطین در سینمای غرب

بررسی و تحلیل محتواهای نوشتاری برخی از رسانه‌های فارسی‌زبان غیرمستقل

پیرامون قضیه‌ی فلسطین

تهیه و تنظیم: واحد پژوهش و آموزش انجمن فرهنگی أقصی(آفاق)

فهرست

بخش اول: معناشناسی ارتباطات

مفهوم ارتباط

واژه‌ی «ارتباط» که ترجمه‌ی Communication و مصدر عربی باب افتعال است، به معنای «پیوند دادن و ربط دادن» می‌باشد. تاریخ اندیشه‌ی این مفهوم، تعاریف متعدّد و مختلفی را از سوی صاحب نظران، پژوهشگران و نویسندگان ارتباطات در خود جای داده است. هر یک از اندیشمندان و صاحب‌نظران با توجه به زاویه‌ی دید و اهمیّتی که برای عناصر ارتباط قائل هستند، آن را تعریف کرده‌اند. ارسطو ارتباط را عبارت از جستجو برای دست یافتن به کلیه‌ی وسایل و امکانات موجود برای ترغیب و اقناع دیگران می‌داند. ادوین امری، ارتباط را فن انتقال اطلاعات، افکار و رفتارهای انسانی از یک شخص به شخص دیگر تعریف کرده است. کلود شانون و همکارش وارن ویور می‌گویند ارتباط، معرّف تمام جریان‌هایی است که بوسیله‌ی آن، یک اندیشه می‌تواند اندیشه‌ی دیگری را تحت تأثیر قرار دهد. لاندبرگ، شراگ و لارسن نیز ارتباط را انتقال معانی یا پیام از طریق چندین نماد می‌دانند و از نظر آن‌ها زمانی که انسان‌ها از طریق نماد یا نمادهایی به تأثیر بر یکدیگر می‌پردازند، در واقع می‌توان گفت در ارتباط با یکدیگر قرار گرفته‌اند. تئودور نیوکامب نیز می‌گوید هرگاه شخصی تاثیری را بپذیرد که دیگری در مورد او ارائه کرده است، دومی با اولی ارتباط برقرار کرده است. دکتر کاظم معتمدنژاد، معتقد است ارتباطات همیشه بر اراده‌ی قانع کردن، انتظار توزیع یا تقسیم داشتن و ضرورت با هم زندگی کردن، استوار است. پژوهشگران ارتباطات، میان واژه‌ی ارتباط به معنای مفرد communication و واژه‌ی ارتباطات به معنای جمع communications تفاوت قائل‌اند. کلمه‌ی ارتباطات به صورت جمع در علوم ارتباطات، به معنای مطالعه پیرامون روش‌ها، ابزارها و لوازم فنّی این پدیده به کار می‌رود؛ حال آنکه معنای این واژه به صورت مفرد، بیانگر فرایندی است که در آن، پیام از فرستنده به گیرنده منتقل می‌شود.

عناصر ارتباط

۱- مبدأ پیام
۲- محتوای پیام
۳- مقصد پیام
۴- رسانه‌ی پیام

مفهوم رسانه

«رسانه»، ترجمه‌ی واژه‌ی لاتین Medium است که جمع آن Media می‌باشد و در لغت به معنای «رساندن» بکار می‌رود. در اصطلاح وسیله‌ای است که یک یا چند «پیام» را از یک مبدأ به یک مقصد انتقال می‌دهد و ممکن است این فرایند انتقال پیام، یکسویه یا دوسویه باشد.

وظایف رسانه‌های ارتباطی

- ✓ وظایف رهبری
- ✓ وظایف تفریحی
- ✓ وظایف تبلیغی
- ✓ وظایف خبری
- ✓ وظایف آموزشی
- ✓ وظایف راهنمایی

دسته‌بندی انواع رسانه‌ها

- ❖ رسانه‌های دیداری
- ❖ رسانه‌های دیجیتالی
- ❖ رسانه‌های نوشتاری
- ❖ رسانه‌های شنیداری

مهم‌ترین انواع رسانه‌ها:

- **روزنامه:** روزنامه، نشریه‌ای است که به طور مرتب و منظم بصورت روزانه تهیه، چاپ و پخش می‌شود تا در پرتو نشر اخبار و اطلاعات در زمینه‌های گوناگون، سطح آگاهی عمومی را ارتقا دهد.
- **مجله:** گونه‌ای از کتابچه‌ی دوره‌ای است که با چاپ مقاله‌های عمومی یا علمی به گسترش و اشاعه‌ی اطلاعات، دانش و نتایج پژوهش‌ها درباره‌ی پیشرفت‌های جاری در یک حوزه‌ی علمی خاص می‌پردازد. صفحات مجلات، بیشتر از صفحات روزنامه‌هاست.
- **کتاب:** نوعی اثر چاپی صحافی شده است که بیشتر از ۴۹ صفحه داشته باشد و مانند نشریات، تحت یک عنوان ثابت، به صورت دوره‌ای منتشر نشود.
- **رادیو:** به دستگاهی گفته می‌شود که پیام را در شکل «صوت» و به وسیله‌ی امواج رادیویی به مخاطب منتقل می‌کند.
- **سینما:** یک رسانه‌ی ارتباط جمعی است که از عناصر تصویر (به صورت مجموعه‌ای از فریم‌ها) و صدا (گفتگو، صدا و موسیقی) تشکیل شده‌است.
- **تلویزیون:** دستگاهی ارتباطی برای پخش تصاویر متحرک و صداها از مسافتی دور است و شاید بتوان آن را بخاطر پخش برنامه‌های زنده، پُر بیننده‌ترین رسانه‌ای دانست که جلوه‌های صوتی و تصویری بصورت همزمان در آن بکار رفته است.
- **ماهواره:** به دستگاهی گفته می‌شود که بعنوان یک فرستنده‌ی پُرقدرت تلویزیونی در فضا عمل می‌کند.
- **اینترنت:** شبکه‌های به‌هم پیوسته یا مجموعه‌ای از میلیون‌ها کامپیوتر که از طریق شبکه‌های مخابراتی به یکدیگر متصل هستند.

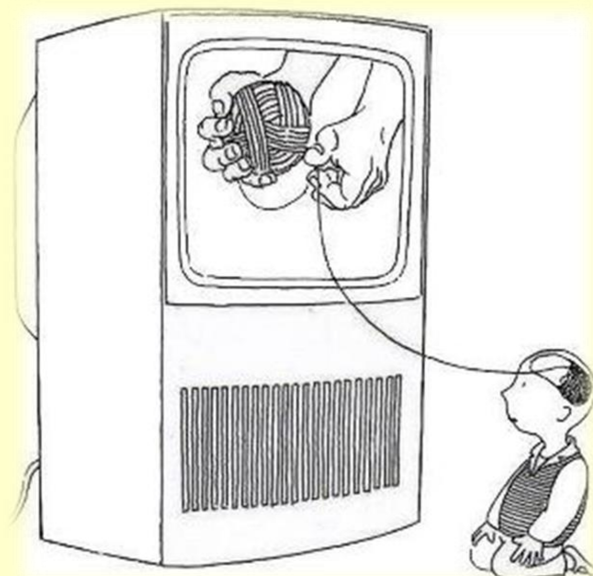
بخش دوم: بررسی چگونگی عملکرد برخی از رسانه‌ها و تاثیرگذاری آن‌ها

برخی از رسانه‌ها مغزها را به اسارت می‌کشانند!

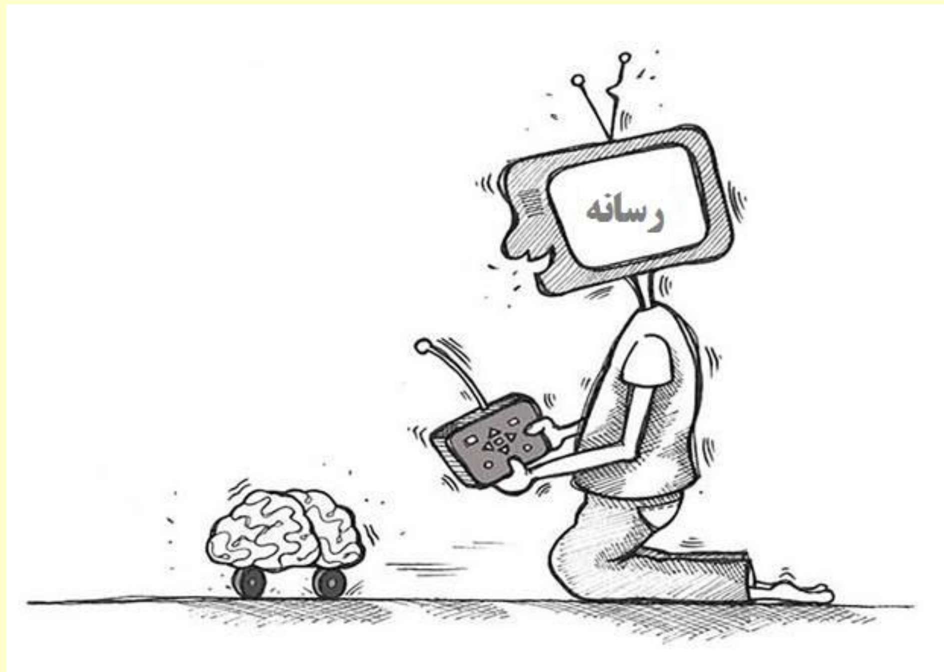

برخی از رسانه‌ها ذهن و باور کودکان را تخلیه نموده و آنچنان که می‌خواهند تغذیه می‌کنند!

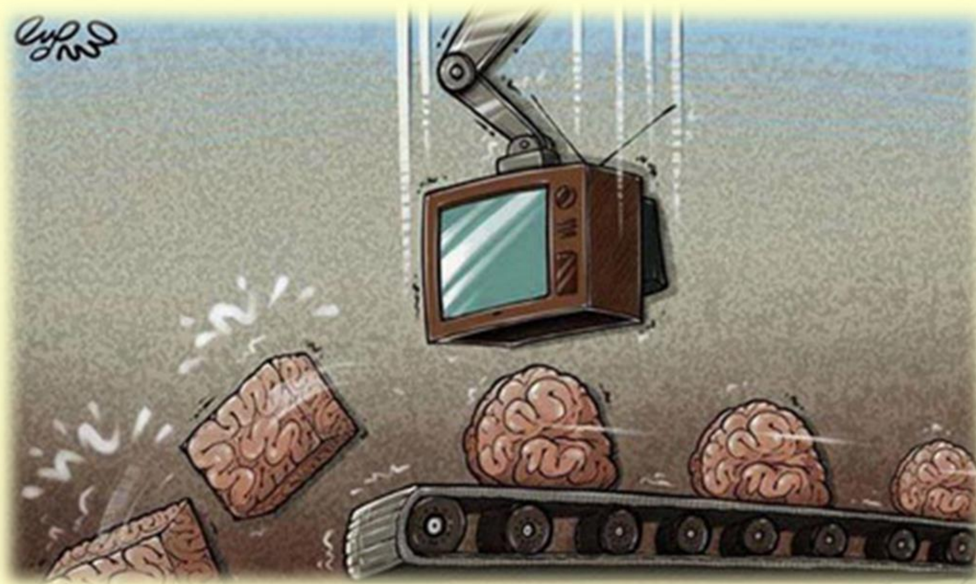

برخی از رسانه‌ها مغزها را بازی می‌دهند!

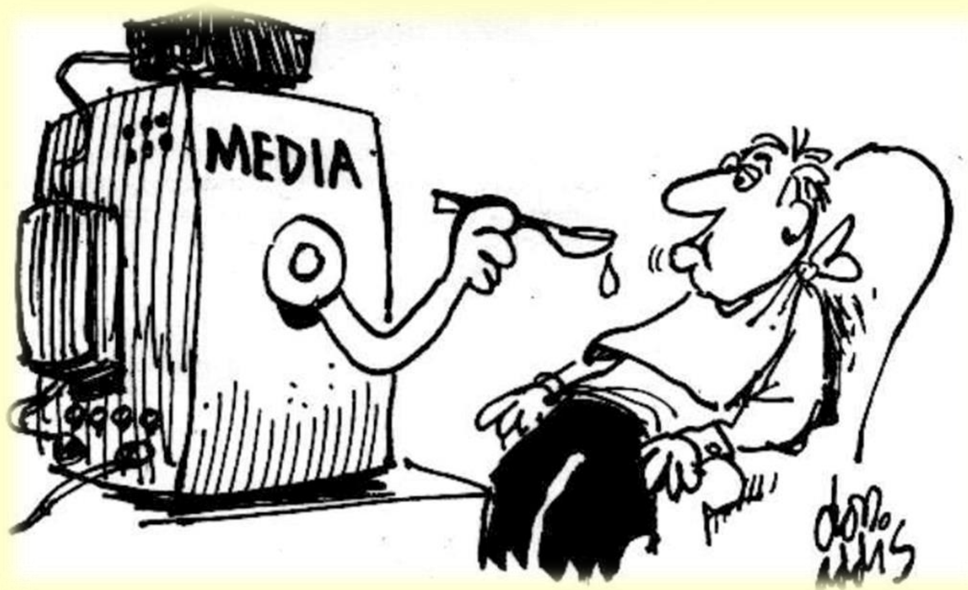

برخی از رسانه‌ها مغزها را آنچنان که بخواهند، شکل داده و قالب‌بندی کرده و به جامعه تحویل می‌دهند!

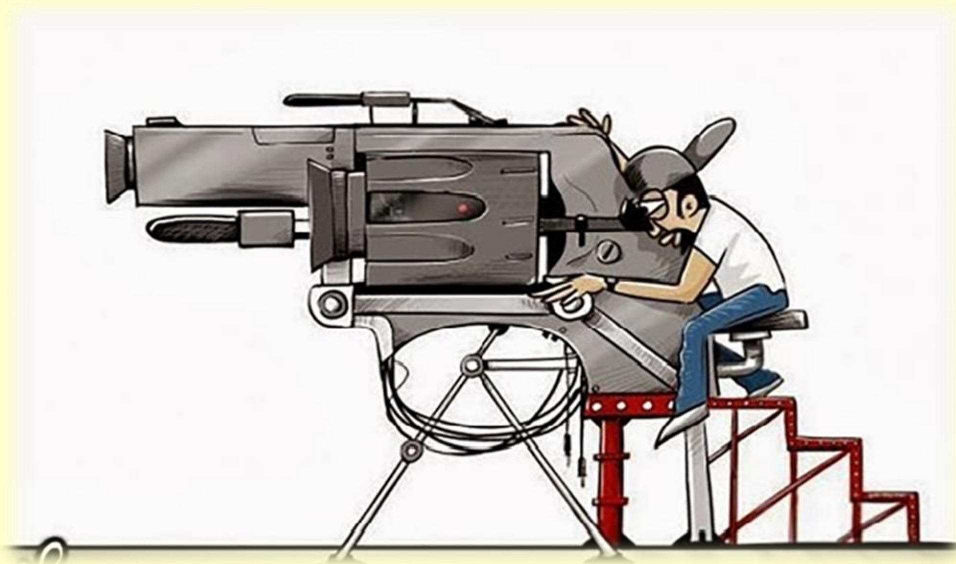

برخی از رسانه‌ها انسان‌ها را تخدیر و علیل کرده و خوراک آن‌ها را تامین می‌کنند!

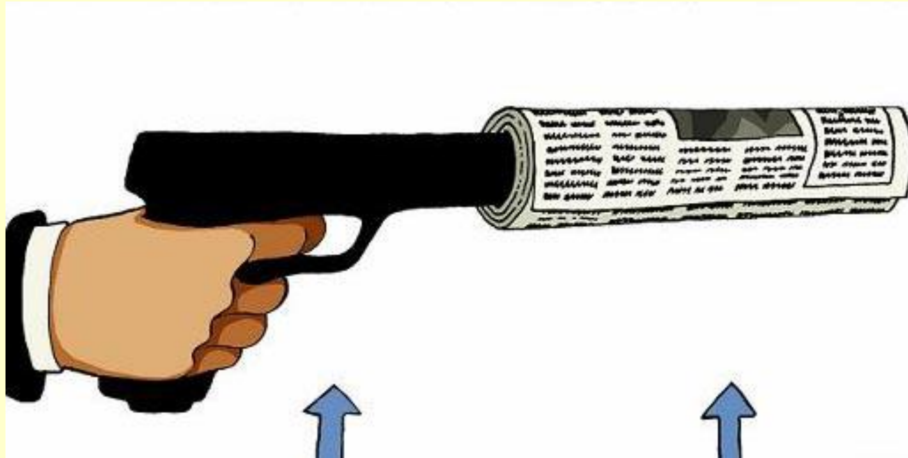

برخی از رسانه‌ها مخاطبان خود را نشانه گرفته و محتوایی را که ضامنِ مصالح آن‌ها باشد بسان تیری مخرّب بسوی جامعه‌ی هدف خویش شلیک می‌کنند!

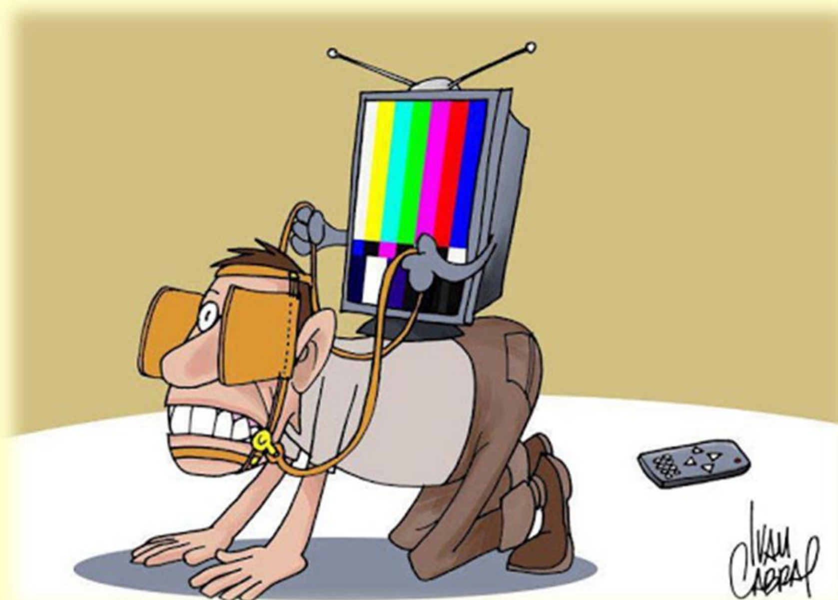

برخی از رسانه‌ها تیرهای مخرّب کُشنده‌ی خود را در غلاف محتواهای نوشتاری، دیداری یا شنیداری بسوی مخاطبان شلیک می‌نمایند!

برخی از رسانه‌ها جمعی از مخاطبان خویش را رام و تسخیر کرده و بردوش آن‌ها نشسته و هر سمتی که بخواهند آن‌ها را هدایت و کنترل می‌نمایند!

برخی از رسانه‌ها با ترفندهای ویژه‌ی پوشش خبری جنایت‌ها، دست و دامان به خون آلوده‌ی جنایتکاران را شُسته و آن‌ها را از هر جرم و جنایتی، تبرئه می‌گردانند؛ یعنی شوینده‌ی دستِ مجرمان هستند!

برخی از رسانه‌ها با پوشش بخشی از اخبار و حوادث و سانسور بخشی دیگر، اصل ماجرا را وارونه به نمایش گذاشته و مجرم را بی‌گناه و بی‌گناه را مجرم نمایش می‌دهند!

دو روایت(چپ و راست) از یک تصویر(وسط) از جانب رسانه‌ها و شکل‌دهی به ایجاد دو برداشت متعارض!

بخش سوم: تحلیل محتوای عناوین خبری

در این بخش، به تحلیل محتوای عناوین خبری پاره‌ای از رسانه‌های غیرمستقل فارسی‌زبان، به منظور بررسی چگونگی تاثیر آن‌ها بر شکل‌دهی تصوّر مخاطبان پیرامون تحوّلات انعکاس‌یافته‌ی مربوط به قضیه‌ی فلسطین پرداخته شده است. نمونه‌هایی که مورد بررسی قرار گرفته‌اند، برگرفته از پایگاه‌های اینترنتی رسانه‌هایی چون «بی‌بی‌سی فارسی»، «صدای آمریکا»، «رادیو فردا» و «منو تو» می‌باشند.

۱- تلاش برای مهاجم نشان دادن فلسطینی‌ها در نزاع‌های پیش آمده

اگر در عناوین منتخبی که به منظور پوشش خبری رویدادها و تحوّلات داخلی فلسطین تنظیم می‌گردد، بطور ریز و عمیق دقت شود می‌توان دریافت که ناظمانِ این عناوینِ خبری و متون مربوط به آن‌ها، حداکثر تلاش خود را بکار گرفته‌اند تا رویه‌ی «تهاجم و کشتار» را در نزاع‌های پیش آمده، به فلسطینی‌ها نسبت داده و آپارتاید اسرائیل را از هرگونه جرم و جنایتی تبرئه گردانند و این تصوّر را به مخاطبان خویش القا نمایند که «فلسطینی‌ها، مجموعه‌ای اخلال‌گر و آشوب‌گر هستند که همواره در نظر و عمل، عزم خود را جهت قتل و کشتار دیگران جزم کرده‌اند و جُز زبان خشونت، زبان دیگری نمی‌فهمند.»

به عناوین خبری زیر توجّه فرمایید:

BBC فارسی

حمله مرگبار دو نوجوان فلسطینی با چاقو به سرباز اسرائیلی

19 فوریه 2016 - 30 بهمن 1394

شش اسرائیلی امروز در حملات مختلف زخمی شدند

8 اکتبر 2015 - 16 مهر 1394

manoto

جستجو

صفحه اصلی | برنامه ها | پخش زنده | خبرها | زمان برنامه ها | ویدئوها | گزارشگر | بیشتر ببینید

تمام خبرها | سیاسی | اقتصادی | بین المللی | جامعه | فرهنگ و هنر | ویدئو خبری | خبر کوتاه | ورزشی

یک کشته و ۱۱ زخمی در حمله یک فلسطینی به ایستگاه اتوبوسی در اسرائیل

آرش عزیزی

دوشنبه 27 مهر 1394

آدرس ایمیل

ثبت

فرهنگ و هنر

سینمای ایران؛ ورشکسته در اکران، پر رونق در تولید

آرمین قیادی - سه شنبه 12 آبان 1394

سیاسی

سرنوشت نامعلوم «شهرام امیری»، دانشمند هسته‌ای ایران

ساناز قاضی زاده - دوشنبه 11 آبان 1394

ویدئو خبری

مادری که فریادهایش به گوش مسئولان نرسید

من و تو - دوشنبه 27 مهر 1394

جامعه

نمایشگاه سفالگری در تهران: زنی که اسیدپاش را شکست داد

من و تو - یکشنبه 26 مهر 1394

VOA صدای آمریکا

خانه | ایران | آمریکا | جهان | فرهنگ و زندگی | گالری عکس | ویدیوها

یکشنبه، ۱۷ آبان ۱۳۹۴ | ۸ نوامبر ۲۰۱۵ | ایران ۱۳:۵۴

جهان

حمله مهاجمان فلسطینی در اسرائیل سه کشته برجاگذاشت

چاپ | درباره این مطلب نظر دهید (۶) | برای دیگران بفرستید

VOA صدای آمریکا

خانه | ایران | آمریکا | جهان | فرهنگ و زندگی | گالری عکس | ویدیوها | برنامه

یکشنبه، ۱۷ آبان ۱۳۹۴ | ۸ نوامبر ۲۰۱۵ | ایران ۱۳:۵۴

ویدیو

حملات فلسطینی ها با چاقو به اسرائیلی ها ادامه دارد

این در حالیست که بخش عمده‌ی نزاع‌ها از سوی صهیونیست‌ها آغاز شده که البته بررسی علل و زمینه‌های شکل‌گیری این نزاع‌ها خارج از رسالت و ظرفیت این ویژه‌نامه است؛ با این وصف، سعی می‌شود با هدف تبیین شیطنت‌های رسانه‌ای، و تبیین ابتلای برخی از رسانه‌ها به آسیب‌هایی همچون انعکاس وارونه‌ی وقایع و نهایتاً افشای نقض اخلاق خبرنگاری –در رأس آن‌ها بی‌عنایتی به اصولی نظیر صداقت، شفافیت و انصاف- از سوی این رسانه‌ها در تعامل با قضیه‌ی فلسطین، اشاراتی به زمینه‌های شکل‌گیری برخی از نزاع‌ها و نحوه‌ی پوشش خبری آن‌ها داشت.

۲- تلاش برای مدافع نشان دادن صهیونیست‌ها در نزاع‌های پیش آمده

در پیرو توضیحات پیشین باید افزود که قرینه‌ی بیرونی متهم کردن فلسطینی‌ها به «تهاجم و کشتار» این خواهد بود که صهیونیست‌ها در مقام واکنش‌دهنده، مستحق «دفاع از خویشتن» هستند و با نهادینه شدن این پیش‌فرض در ذهن مخاطبان توسط رسانه‌ها، آمادگی روانی لازم جهت پذیرش کشتار فلسطینی‌ها توسط آپارتاید اسرائیل تحت عنوان رویه‌های «تدافعی» بوجود می‌آید و این تلّقی و داوری که «صهیونیست‌ها، راه و رویه‌ای جُز دفاع از خود در برابر حملات فلسطینی‌ها ندارند» اعتبار خود را از آن پیش‌فرضی وام می‌گیرد که رسانه‌ها با تامین آن، زمینه‌هایش را فراهم آورده‌اند.

به عناوین خبری زیر توجّه فرمایید:

در عنوان خبر فوق آمده که «پلیس اسرائیل، مهاجم فلسطینی مسلح به کارد را کُشت»؛ در متن این خبر نیز درج شده که «دولت اسرائیل صدها سرباز اسرائیلی را به پست‌های بازرسی در سطح شهرهای این کشور گماشته تا در عملیات تامین امنیت شهروندان و جلوگیری از عملیات خشن فلسطینی‌های مسلح به نیروهای پلیس کمک کنند.»

آنچه مبرهن است تلاش این رسانه‌ها برای مهاجم جلوه دادنِ فلسطینی‌ها و لاپوشانی کردنِ جنایات صهیونیست‌ها در غلافِ مدافع جلوه دادنِ آن‌هاست؛ اما مشخص نیست که این همه تلاش جهت موقّر و موجّه جلوه دادن یک دولت اشغالگر که وقعی به قطعنامه‌های سازمان ملل نیز نمی‌نهد(از جمله قطعنامه‌های ۱۸۱، ۱۹۴، ۲۴۲، ۳۳۸) و شورای عالی حقوق بشر، بارها وی را به جنایت علیه بشریت در فلسطین محکوم کرده است، فلسفه‌اش چیست؟ دولتی که سقفِ بنایش بر ستونِ اشغالِ یک سرزمین و کوچاندنِ اجباری یک ملّت استوار گشته است و هم‌اکنون، در ذیل سایه‌ی ارتش تا بیخ دندان مسلح‌اش، چنان از در هم شکستن

پایه‌های استبدادی کاخ بی‌فروغش می‌هراسد که هر سلوکی را اقدام علیه امنیّت خویش می‌گمارد و هر سالکی را با تفنگ‌ها و فشنگ‌هایش، پیوند می‌زند.

شعله‌های آتش این اضطرابِ برآمده از فقدانِ مشروعیّت حقوقی و اخلاقی، چنان فروزان است که قدرت تمییز و تفکیک را به شتاب و خشونت باخته و یارای بازشناسی خودی را از غیرخودی ندارد و کمترین تحرّک را با دیده‌ی سوء می‌بینند و بدان می‌تازد.

به خبر زیر توجّه فرمایید:

VOA صدای آمریکا

خانه | ایران | آمریکا | جهان | فرهنگ و زندگی | گالری عکس | ویدیوها | برنامه ها | بلاگ ها

یکشنبه، ۱۷ آبان ۱۳۹۴ | ۸ نوامبر ۲۰۱۵ | ایران ۱۳:۵۳

خبرهای کوتاه

سرباز اسرائیلی، یک یهودی را به تصور فلسطینی معترض، کشت

چاپ | درباره این مطلب نظر دهید (۲) | برای دیگران بفرستید

۱۴:۲۵ | ۱۳۹۴/۰۷/۳۰

توییت 7 | پیشنهاد | اشتراکگذاری ۰ | G+1 0 | Pin it

یک سرباز اسراییلی یک یهودی را که تصور می کرد از فلسطینی های مهاجم است، به ضرب گلوله از پای درآورد

سخنگوی پلیس اسراییل درباره علت تیراندازی پلیس گفت مقتول از ارائه کارت شناسایی خود به پلیس خودداری کرده، و با سربازان درگیر شده بود.

تنشهای رو به فزون در اورشلیم و دیگر نقاط اسراییل موجب شده است که شهروندان اسراییلی برای دفاع شخصی از اسپری فلفل استفاده کنند و برخی از مقامات اسراییل پیشنهاد کرده اند که مردم برای دفاع از خود، به سلاح گرم مسلح شوند.

رسانه‌ای که قربانی استحاله‌ی رسالتِ خبرنگاری گشته را چه شرم و چه بیم از اینکه با درج عنوان «فلسطینی معترض» سعی در توجیهِ پیشه‌ی رذیله‌ی اشغالگرانِ چکمه‌پوش دارد و قتل و جُرم و جنایت آن‌ها را با «واکنشی» نمایاندش، آن‌هم در فضای ذهنی و انتزاعی خویش، توجیه و تلبیس نماید؟!

VOA صدای آمریکا

خانه | ایران | آمریکا | جهان | فرهنگ و زندگی | گالری عکس

سه شنبه، ۱۸ اسفند ۱۳۹۴ | ۸ مارس ۲۰۱۶ | ایران ۱۹:۳۷

خبرهای کوتاه

یک راننده مهاجم فلسطینی کشته شد

چاپ برای دیگران بفرستید

۱۳۹۴/۱۰/۱۰ | ۱۷:۲۵

در خشونت های اخیر ۲۱ اسرائیلی و حدود ۱۳۱ فلسطینی کشته شده اند.

مقامات نظامی اسرائیل د
پس از آن که اتومبیل خود
اسرائیلی که در جاده ای
باختری رود اردن گشت م
گرفت و کشته شد.

در این حمله که روز پنجش
بیش از سه ماه خشونت
می شود، یک سرباز اسر

اطلاق تعبیر «مهاجم» به «راننده‌ی فلسطینی» و استتار قاتل یا قاتلان این راننده بواسطه‌ی مجهول کردن فعل این عنوان خبری، بازهم در پی القای این پیش‌فرض در ذهن مخاطبان است که «فلسطینی‌ها، همواره اهل تهاجم و اغتشاش‌اند و صهیونیست‌ها در مقام دفاع، از خود واکنش نشان می‌دهند و تبعات این نزاع نیز هرچه باشد، مسئولیتش با فلسطینی‌هاست، نه با صهیونیست‌هایی که با حمایت و ریل‌گذاری قشون انگلیسی و فرانسوی، از آلمان و لهستان و رومانی و روسیه به فلسطین مهاجرت کرده‌اند و با تشکیل گروه‌های شبه‌نظامی تروریستی نظیر هاگانا، اتسل یا ایرگون، لحی و اشترن خود را بر آن سرزمین تحمیل کرده‌اند.»

طنز این روایات نسبتاً مشابه آنجاست که صهیونیست‌ها به بهانه‌ی دفاع شخصی، حق حمل چاقو، اسپری فلفل و بعضاً سلاح گرم برای‌شان منظور و محفوظ گشته و دوشادوش آن‌ها سربازان اسرائیلی تا بیخِ دندان مسلّح، در حال حمایت از آن‌هایند؛ اما هر شهروند فلسطینی بی‌پناه که از منظر چکمه‌پوشان اسرائیلی، مظنون به نظر بیاید وی را با بی‌مِهری هرچه تمام‌تر به گلوله بسته و نهایتاً پرونده‌اش بدون پیگیری‌های قضایی و جزایی، با تنظیم یک خبر کذایی و اطلاق صفاتی نظیر «مهاجم» و «چاقودار» به وی توسط رسانه‌ها بسته می‌شود و این جنایت بصورت مستمر، تکرار می‌شود و کثرت تکرار آن، چنان اقتضا می‌کند که خبری دیگر مشابه خبر ذیل برای توجیه این جنایات، مطرح شود:

۳- تلاش برای **تقلیل جُرم** صهیونیست‌ها از طریق **تخطئه‌ی طرفین**

یکی دیگر از اقدامات برخی از رسانه‌ها در بازتاب تحوّلات مربوط به فلسطین، تلاش برای تخطئه‌ی طرفین دعوا به منظور تقلیل کفه‌ی سنگین و پر از جُرم و جنایت طرف اشغالگر و برقراری تعادل میان نتایج نابرابر نزاع‌های رخداده از طریق توزیع متوازن علل و زمینه‌های درگیری است. به بیان بهتر، رسانه‌ها سعی دارند تجاوز یکسویه‌ی اسرائیل را بصورت جنگی دو جانبه نمایش دهند و به منظور کاهش ثقلِ جنایاتِ اسرائیل، هم فلسطینی‌ها را مقصّر جلوه دهند و هم اسرائیلی‌ها را؛ تا از طریق تولید داده‌های نارس و ناقص، ورودی‌هایی را در اختیار سیستم قضایی آدمی قرار دهند که منتج به یک خروجی ناصواب می‌گردد و آن چیزی نیست جز «انحراف توجّه وجدان‌های بیدار از مظلومیت فلسطینی‌های بی‌پناه»

۴- تلاش برای متوازن جلوه دادن شرایط نابرابر جنگی

چگونه می‌توان به بی‌طرفیِ میانجی‌گریِ نهادی که هر ساله میلیاردها دلار کمک نظامی به آپارتاید اسرائیل تخصیص می‌دهد باور کرد و انتظار مداخله و داوریِ بشردوستانه از وی داشت؟ دولت واشنگتن از سال ۱۹۶۲ تا کنون بیش از ۱۲۴ میلیارد دلار کمک نظامی به چکمه‌پوشان اشغالگر صهیونیستی اختصاص داده است که نتیجه‌ی آن، قتل بیش از هفت هزار نفر، مجروح کردن بیش از شصت هزار نفر، اسیر کردن بیش از هشتصد نفر و آواره کردن بیش از پنج میلیون نفر فلسطینی بوده است.

فارسی

صفحه اول | بخش زنده | ایران | افغانستان | جهان | هنر | ورزش | اقتصاد | دانش | هما | عکس | تلویزیون | رادیو

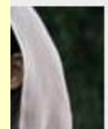
آمریکا از اسرائیل و فلسطینیان خواست به خشونت‌ها پایان دهند

17 اکتبر 2015 - 25 مهر 1394

همرسانی

اوباما ما خشونت‌ها میان اسرائیل و فلسطینیان شدیدا محکوم کرده است

۵- تلاش برای توجیه گسترش دامنه‌ی اشغالگری

صرف نظر از بررسی راستی و درستی اتهام قتل مهاجرین صهیونیستی به فلسطینی‌ها، آنچه شگفت‌انگیز به نظر می‌آید وصف مقتولان به هویت «یهودی»شان است؛ گویی این رسانه در پی آن است چنان القا کند که قتل این زوج صهیونیست(بر فرض صحت خبر) صرفاً بخاطر هویّت مذهبی‌شان بوده است و انگیزه‌ی فلسطینی‌ها از این قتل، برآمده از هویّت اسلامی‌شان است. در حالیکه مقابله‌ی فلسطینی‌ها با صهیونیست‌ها نه بخاطر هویّت مذهبی‌شان(یعنی یهودی بودن‌شان)، بلکه به سبب اشغالگری‌شان با رویه‌های نظامی و سیاسی است.

VOA صدای آمریکا

خانه | ایران | آمریکا | جهان | فرهنگ و زندگی | گالری عکس | ویدیوها | برنامه ها | بلاگ ها

یکشنبه، ۱۷ آبان ۱۳۹۴ | ۸ نوامبر ۲۰۱۵ | ایران ۱۳:۵۶

خبرهای کوتاه

اعزام صدها سرباز اسرائیلی به کرانه باختری درپی قتل یک زوج یهودی

چاپ | برای دیگران بفرستید

کارل پوپر در اتوپیا و خشونت، وظیفه‌ی نهادهای مدنی را تفاوت نهادنِ دقیق میان «تجاوز» و «مقاومت در برابر تجاوز» می‌داند. بر کسی پوشیده نیست که مقاومت مسلمانان فلسطینی در برابر صهیونیست‌ها نه از آن جهت است که سرستیز با یهودیان داشته باشند، بلکه از غریزه‌ی دفاعی و انسانی آن‌ها در مقابل تجاوز و اشغال ناشی می‌شود.

بخش چهارم: کالبدشکافی یک خبر

ارائه‌ی پیش‌رو، کالبدشکافی **پاراگراف به پارگراف** یک نمونه از خبرهای مبسوط منتشر شده در پایگاه اینترنتی بی‌بی‌سی فارسی در مورد تحولات غزه است.

متن خبر به صورت کامل نقد شده است؛ به این معنا که هیچ جمله یا عنوان یا عکسی حذف نگشته و ترتیب مطالب نیز حفظ شده است. اما پاراگراف‌ها بسته به موضوع، بازتنظیم شده‌اند. در هر مورد سعی شده از لایه‌ی سطحی عبور کرده و به عمق جملات پرداخته شود و بر اساس آن، تعادل جملات ارزیابی گردد به اینگونه که آیا در هر پاراگراف، پوشش خبری «به سود اسرائیل است»؟ یا «بی‌طرفانه و حرفه‌ای است»؟ و یا «به سود فلسطینی‌هاست»؟ در پایان نیز جمع‌بندی لازم صورت گرفته است.

علّت حمله‌ی اسرائیل به نوار غزّه

این جنگ در پی ربایش و قتل سه نوجوان اسرائیلی در سال ۲۰۱۴ میلادی آغاز شد. در تاریخ ۱۲ ژوئن ۲۰۱۴ در کرانه‌ی باختری رود اردن که تحت کنترل تشکیلات خودگردان فلسطین به رهبری محمود عباس است، ۳ نوجوان اسرائیلی ساکن در «گوش عتصیون»[1]، توسط افرادی ناشناس، ربوده می‌شوند و ۸ روز بعد، جنازه‌ی آن‌ها در جنگل‌های شمال الخلیل یافت می‌شود. بنیامین نتانیاهو با وجود عدم ارائه‌ی هیچ‌گونه مدرک و سندی، حماس را مسبب این اقدام معرفی می‌کند و اقدامات سرکوبگرایانه را علیه این گروه تشدید می‌نماید؛ حماس همواره دست داشتن خود در این اقدام را رد می‌کند و می‌گوید ما مسئولیت عملیات‌هایی خود را برعهده می‌گیریم و هیچ ابایی از اعلام رسمی آن نداریم؛ با این وصف مفقود شدن این سه نوجوان ارتباطی با ما نداشته است. محمود عباس، رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین نیز در ۲۲ ژوئن همان سال اعلام می‌کند که تشکیلات متبوعش، هیچ‌گونه شواهدی مبنی بر دخالت حماس در این آدم‌ربایی و قتل نیافته است.

در پی این آدم‌ربایی، نیروهای دفاعی اسرائیل اقدام به جستجو برای یافتن این سه جوان در روزهای ۱۴ و ۱۵ ژوئن در منطقه‌ی الخلیل می‌نمایند. این گروه ۲۵۰۰ نفری که متشکل از نیروهای ویژه‌ی انتظامی و امنیتی اسرائیل است، موفق به یافتن این افراد نمی‌شوند. نیروهای اسرائیلی در خلال عملیات جستجوی شبانه‌روزی خود -که آن را «بازگرداندن برادران‌مان» نام‌گذاری کرده‌اند- اقدام به دستگیری ۳۵۰ فلسطینی می‌نمایند که در میان آن‌ها، برخی از چهره‌های سیاسی و مذهبی جنبش حماس نیز حضور دارند. همچنین ۵ تن از مبارزان حماس را به همراه ۱۰ کودک و نوجوان فلسطینی به قتل می‌رسانند. در پایان این عملیات، هیچ مدرک و سرنخی مبنی بر اینکه آدم‌ربایی توسط حماس صورت گرفته باشد بدست نمی‌آید، ولی بنیامین نتانیاهو بازهم حماس را مسبب این رخداد معرفی می‌کند. موشه یعلون، وزیر دفاع اسرائیل، رهبران حماس را به ترور توسط اسرائیل تهدید می‌کند و دانی دانون، معاون وقت وزیر دفاع اسرائیل نیز از واکنش‌های احتمالی اسرائیل در نوار غزه سخن می‌گوید. سرانجام در ۸ ژوئیه سال ۲۰۱۴ نیروی هوایی اسرائیل، بدون ارائه‌ی هیچگونه مدرکی علیه حماس، حمله را آغاز کرده و نوار غزه را هدف حمله‌های خود قرار می‌دهد و فلسطینیان را در نوار غزّه، موشک‌باران می‌کند. حماس نیز به همراه سایر نیروها و سازمان‌های مبارز فلسطینی در مقابل حملات اسرائیلی‌ها، مقاومت و مبارزه می‌کنند و نهایتاً این جنگ که از سوی اسرائیل آغاز شده بود، در ۲۶ اوت ۲۰۱۴ پایان می‌پذیرد.

---

[1] - مجتمعی از شهرک‌های یهودی‌نشین در کرانه باختری رود اردن است که در بین بیت‌لحم و حبرون واقع شده است.

تصویر صفحه خبر مورد مطالعه

BBC ورود فهرست

فارسی

صفحه اول | پخش زنده | ایران | افغانستان | جهان | هنر | ورزش | اقتصاد | دانش | هما | عکس | تلویزیون

ادامه درگیری غزه علیرغم درخواست شورای امنیت

12 ژوئیه 2014 - 21 تیر 1393

هم‌رسانی

با وجود درخواست شورای امنیت سازمان ملل متحد برای برقراری آتش‌بس در نوار غزه، جنگ هوایی اسرائیل و حماس ادامه دارد و به نظر می رسد قدری شدیدتر شده باشد.

شاخه نظامی حماس اعلام کرد تل آویو را هدف قرار می دهد

ارتش اسرائیل طی شب منزل رئیس پلیس غزه را بمباران کرد. دست کم ۱۷ نفر از اعضای خانواده و بستگان وی کشته شده اند.

این حمله پس از آن انجام شد که گردان های عزالدین قسام، شاخه نظامی حماس، چند راکت به سوی تل آویو پرتاب کرده بودند.

شبکه تلویزیونی الاقصی وابسته به گروه حماس گزارش داده است که تیسیر بطش، رئیس پلیس غزه در بمباران منزلش به شدت زخمی شده است.

منابع فلسطینی می گویند که در این حمله حداقل ۱۷ غیرنظامی از جمله دو نوجوان ۱۱ و ۱۲ ساله کشته و بیش از ۳۰ نفر دیگر مجروح شدند.

از سوی دیگر، اسرائیل می گوید کماندوهای نیروی دریایی اش در نواحی شمالی غزه با نیروهای حماس درگیر شده اند.

قسمت اول

بنا بر این گزارش، چهار سرباز اسرائیلی در این حمله زخمی شده اند که جراحت آنها شدید نبوده است.

درگیری حماس و اسرائیل یکشنبه وارد ششمین روز خود می شود.

سازمان ملل می گوید اکثر کشته های فلسطینیان غیرنظامی هستند

اسرائیل می گوید کماندوها برای حمله به یک مرکز پرتاب راکت دوربرد وارد نواحی شمالی غزه شده بودند.

این در حالیست که حماس می گوید نیروهایش مانع از ورود کماندوهای نیروی دریایی به ساحل غزه شده اند.

طی شب، آژیر خطر در نواحی مختلف اسرائیل از جمله نواحی مرکزی این کشور به صدا درآمد.

حماس روز شنبه دست کم سه راکت به سوی تل آویو شلیک کرد که ارتش اسرائیل می گوید پدافند هوایی‌اش معروف به "گنبد آهنین" آنها را در هوا نابود کرد.

اسرائیل می گوید که یک راکت دیگر نیز حوالی شهر ریشون لتسیون اصابت کرد که تلفات جانی و خسارات مالی برجای نگذاشت.

بنا بر گزارش ها، دو راکت نیز از لبنان به سوی شمال اسرائیل پرتاب شده که به نواحی غیرمسکونی بیرون شهر نهاریا اصابت کرده است. توپخانه ارتش اسرائیل متقابلا مواضعی را در نواحی مرزی لبنان هدف قرار داده است.

شاخه نظامی حماس یکشنبه رسما اعلام کرد که تل آویو واقع در نواحی مرکزی اسرائیل، را هدف قرار می دهد.

تا به حال کسی در اسرائیل در اثر حملات راکتی حماس کشته نشده اما کشته‌های فلسطینی‌ها حداقل ۱۵۷ نفر بوده است.

مقام‌های فلسطینی می‌گویند از آغاز تهاجم جدید اسرائیل به غزه حداقل ۱۵۷ فلسطینی کشته و بیش از

قسمت دوم

منطقه حائل اسرائیل به عمق یک کیلومتر

مقام‌های فلسطینی می‌گویند از آغاز تهاجم جدید اسرائیل به غزه حداقل ۱۵۷ فلسطینی کشته و بیش از یک هزار نفر زخمی شده‌اند. به گفته سازمان ملل متحد، بیش از سه چهارم کشته‌شدگان در غزه غیرنظامی هستند.

درخواست آتش بس

شورای امنیت سازمان ملل متحد روز شنبه از دو طرف اسرائیلی و فلسطینی خواست که برای برقراری آتش‌بس در نوار غزه توافق کنند.

این نخستین بیانیه شورای امنیت پس از آغاز حملات اسرائیل به نوار غزه است.

راکت های حماس در بخش های جنوبی اسرائیل خسارت هایی به بار آورده است

پیشتر منابع بیمارستانی در غزه اعلام کردند در حمله هوایی تازه اسرائیل به ساختمان متعلق به یک بنیاد خیریه در شهر بیت لاهیا، دو نوجوان معلول کشته شدند.

حملات هوایی اسرائیل به غزه شش روز پیش شروع شد. گفته می شود در سازمان ملل متحد مذاکرات فشرده‌ای برای برقراری آتش‌بس در جریان است.

بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، روز جمعه گفت تا زمانی که حماس موشک‌پرانی به خاک اسرائیل را متوقف نکند، به حملات خود به فلسطینی‌ها ادامه خواهد داد.

او گفت: "هیچ فشار بین‌المللی نمی‌تواند باعث شود که ما با تمام قوا وارد عمل نشویم."

آقای نتانیاهو گفت که اسرائیل از سه‌شنبه تاکنون بیش از هزار هدف در نوار غزه را مورد حمله قرار داده است.

قسمت سوم

کالبد شکافی متن خبر مورد مطالعه

BBC فارسی

عنوان خبر: ادامه درگیری غزه علیرغم درخواست شورای امنیت

- اولاً اسمی از اسرائیل در عنوان برده نشده است. درگیری غزه به چه معناست؟ آیا غزه‌ای‌ها با خود درگیر هستند یا با یک عامل بیرونی می‌جنگند؟

- دوماً «تجاوز یکسویه» به «جنگی دو جانبه» تخفیف داده شده است؛ غزّه کاملاً در محاصره اقتصادی، نظامی، اجتماعی و سیاسی به سر می برد و تحریکات اولیه این جنگ را اسرائیل آغاز کرده است.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی

با وجود درخواست شورای امنیت سازمان ملل متحد برای برقراری آتش‌بس در نوار غزه، جنگ هوایی اسرائیل و حماس ادامه دارد و به نظر می رسد قدری شدیدتر شده باشد.

- اولاً غزّه مانند یک اردوگاه تحت محاصره است که به دلیل تحریم‌های سیاسی و نظامی، حق دفاع از شهروندان آن سلب شده است.

- دوماً غزّه، نیروی هوایی ندارد که جنگ هوایی بکند؛ جنگ هوایی یعنی دو طرف این قابلیت را دارا باشند.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی **دست کم ۱۷ نفر از اعضای خانواده و بستگان وی کشته شده اند.**

حتی اگر بتوانیم حمله به منزل رئیس پلیس غزه را به عنوان حمله به هدف نظامی توجیه کنیم کشتن اعضای خانواده و بستگان او نمی‌تواند قابل پذیرش باشد. گزارش کشته شدن این غیرنظامیان در چارچوب وظایف خبررسانی است. در نتیجه جمله‌ی بالا بی‌طرفی خبری را نقض نکرده است.

نتیجه‌ی ارزیابی: بی طرفانه

BBC فارسی **این حمله پس از آن انجام شد که گردان‌های عزالدین قسام، شاخه‌ی نظامی حماس، چند راکت به سوی تل‌آویو پرتاب کرده بودند.**

- وقایع تاریخی را به شیوه‌ای که تحرّکات اسرائیل را واکنشی به رفتار تحریک‌آمیز فلسطینی‌ها نشان دهد برّش داده است؛ و در واقع با پروپاگاندای اسرائیل همصدا شده است که «ما فقط دفاع می‌کنیم»!

- در حالیکه اسرائیل در ماه‌های پیش از این جنگ، همواره مشغول حمله‌ی نظامی به غزه و کشتن فلسطینی‌ها بوده است که با کم‌توجهی چشمگیر رسانه‌ای مواجه شده است.

- بی‌طرفی رسانه‌ای حکم می‌کند که سعی شود تاریخ تا حد امکان بریده نشود و دست کم در چند جمله چشم‌انداز تاریخی منطقه ذکر شود یا اگر به جبر محدودیت فضا در متن خبر، قرار است تاریخ بریده شود با در نظر گرفتن آمار کشتار و تجاوز و تحریم روزمره‌ی اسرائیل علیه مردم غزه، رفتار امروز فلسطینی‌ها واکنش دفاعی به حملات اسرائیل تلقی شود و نه بر عکس.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی

شبکه تلویزیونی الاقصی وابسته به گروه حماس گزارش داده است که تیسیر بطش، رئیس پلیس غزه در بمباران منزلش به شدت زخمی شده است. منابع فلسطینی می گویند که در این حمله حداقل ۱۷ غیرنظامی از جمله دو نوجوان ۱۱ و ۱۲ ساله کشته و بیش از ۳۰ نفر دیگر مجروح شدند. از سوی دیگر، اسرائیل می گوید کماندوهای نیروی دریایی اش در نواحی شمالی غزه با نیروهای حماس درگیر شده اند. بنابراین گزارش، چهار سرباز اسرائیلی در این حمله زخمی شده‌اند که جراحت آنها شدید نبوده است.

استفاده از منابع خبری رسمی یا غیررسمی ولی معتبر و متکثر در این مورد روایت منابع فلسطینی و اسرائیلی هر دو مورد استناد قرار گرفته است.

نتیجه‌ی ارزیابی: بی طرفانه

BBC فارسی

درگیری حماس و اسرائیل یکشنبه وارد ششمین روز خود می‌شود.

قبلاً اشاره شد که محدود کردن تاریخ به ۶ روز در راستای توجیه جنایات پروپاگاندای اسرائیل است و چشم‌انداز کوتاه‌مدت و بلندمدت تجاوز و کشتار فلسطینی‌ها توسط اسرائیل را نادیده می‌گیرد. نکته‌ی دیگر همان‌طور که قبلا عرض شد این است که حماس تنها نیروی سیاسی، اجتماعی یا نظامی حاضر در غزه نیست ولی حتی اگر چنین می‌بود حمله‌ی اسرائیل به غزه فقط علیه حماس نیست بلکه علیه کل مردم غزه است که به صورت گروهی تنبیه شده‌اند و می‌شوند. البته ارتش اسرائیل دوست دارد حریف خود را حماس جلوه دهد و حماس را افراطی و بی منطق بنمایاند تا تجاوزهایش، موجّه تلقّی گردد.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

نکته:

تنظیم‌کننده‌های خبر بی‌بی‌سی فارسی در پوشش خبری خود به ندرت اصطلاحات قوم‌گرایانه یا فرقه‌ای (sectarian) نظیر «دولت یهود اسرائیل» را به کار می‌برند. حمله‌ی اسرائیل به فلسطینی‌ها جنگ یهود علیه مسلمانان تلقی نمی‌شود در حالی که کوچکترین نقد رفتار دولت اسرائیل، یهودی‌ستیزی تلقی می‌شود که این خود یک تاکتیک دیگر در منظومه‌ی پروپاگاندای اسرائیل است که چنان القا شود: «اسرائیل از نگاه قوم‌گرایانه بری است اما خود قربانی این نگاه است.»

BBC فارسی

اسرائیل می‌گوید کماندوها برای حمله به یک مرکز پرتاب راکت دوربرد وارد نواحی شمالی غزه شده بودند. این در حالیست که حماس می‌گوید نیروهایش مانع از ورود کماندوهای نیروی دریایی به ساحل غزه شده‌اند.

روایت ماوقع از زبان طرفین

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرفانه

طی شب، آژیر خطر در نواحی مختلف اسرائیل از جمله نواحی مرکزی این کشور به صدا در آمد.

به صدا در آمدن آژیر خطر در مقایسه با انجام عملیات نظامی گسترده، قاعدتاً ارزش خبری ویژه‌ای ندارد. اخبار مربوط به اصابت راکت‌های حماس به اسرائیل می‌تواند خبر باشد، اما گزارش کردن آژیر خطر در مناطق مختلف اسرائیل توجّه غیرمتوازن به سمت اسرائیلی ماوقع است. بعید است اتفاق مشابه در نوار غزه (فرضاً آژیر خطر به صدا در بیاید بدون این که حمله‌ای در کار باشد) خبر تلقی شود چرا که غزه زیر بمباران شدید قرار دارد و آژیر خطر ارزش خبری ندارد. این در حالی است که ظاهراً در غزه آژیر قرمزی به صدا در نمی‌آید چون فلسطینی‌ها مجهز به سیستمی که بتواند حمله‌ی قریب‌الوقوع هوایی را پیش‌بینی کند نیستند.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی

حماس روز شنبه دست کم سه راکت به سوی تل آویو شلیک کرد که ارتش اسرائیل می‌گوید پدافند هوایی‌اش معروف به «گنبد آهنین» آنها را در هوا نابود کرد. اسرائیل می‌گوید که یک راکت دیگر نیز حوالی شهر ریشون لتسیون اصابت کرد که تلفات جانی و خسارات مالی برجای نگذاشت.

جمله‌های بالا تعداد راکت‌های حماس را به دقت بازخوانی و شمارش می‌کند: چهار عدد که هیچ کدام تلفات یا خساراتی به بار نیاورده‌اند. پوشش‌های خبری مشابه در توصیف تعداد راکت‌ها، موشک‌ها، بمب‌ها و توپ‌هایی که توسط ارتش اسرائیل به نوار غزه شلیک می‌شود خساست به خرج می‌دهند و معمولا به ذکر اصطلاحات کلی‌ای مانند «حمله‌ی هوایی به چندین هدف مختلف» اکتفا می‌کنند. این نوع خبرها به ندرت با همان وسواسی که تعداد راکت‌های حماس یا خسارت‌های وارد شده (یا وارد نشده) توسط آن‌ها را توصیف می‌کنند به شمارش تعداد پرتابه‌های (projectiles) اسرائیلی و شرح خسارت‌هایی که به بار می‌آورند علاقه نشان می‌دهند. به عبارت دیگر پوشش خبری مربوط به پرتابه‌های نظامی اسرائیلی‌ها و فلسطینی‌ها به شدت و به زیان فلسطینی‌ها یک‌جانبه است.

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرفانه

BBC فارسی

بنابر گزارش‌ها، دو راکت نیز از لبنان به سوی شمال اسرائیل پرتاب شده که به نواحی غیرمسکونی بیرون شهر نهاریا اصابت کرده است. توپخانه‌ی ارتش اسرائیل متقابلاً مواضعی را در نواحی مرزی لبنان هدف قرار داده است.

گزارش معمولی

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرفانه

BBC فارسی

شاخه نظامی حماس یکشنبه رسماً اعلام کرد که تل‌آویو، واقع در نواحی مرکزی اسرائیل را هدف قرار می دهد.

این یک تهدید متجاوزانه و خلق‌الساعه نبوده بلکه عبارت‌های حماس در چارچوب اصل دفاع از خود تنظیم شده‌اند. جالب آنجاست اگر از سوی مقامات اسرائیلی اقدام به تهدید غزّه شود، تنظیم کننده‌ی خبر، نقل قول را اینگونه ارائه می‌داد: «مقامات اسرائیلی غزه را در پاسخ به حملات فلسطینی‌ها تهدید می‌کنند.»یعنی او فقط قسمتی که حماس اسرائیل را تهدید می‌کند نقل قول می‌کند. این به آپارتاید اسرائیل کمک می‌کند که مدعی شود: «آن‌ها به ما حمله می‌کنند. ما فقط از خودمان دفاع می‌کنیم.»

نکته دیگر آنکه تنظیم کننده‌ی خبر سعی دارد با عبارت «تل آویو، واقع در نواحی مرکزی اسرائیل» سعی در مشروعیت بخشیدن به کشوری ساختگی و اشغالگر همچون اسرائیل دارد.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

تا به حال کسی در اسرائیل در اثر حملات راکتی حماس کشته نشده اما کشته‌های فلسطینی‌ها حداقل ۱۵۷ نفر بوده است. مقام‌های فلسطینی می‌گویند از آغاز تهاجم جدید اسرائیل به غزه حداقل ۱۵۷ فلسطینی کشته و بیش از یک هزار نفر زخمی شده‌اند. به گفته سازمان ملل متحد، بیش از سه چهارم کشته‌شدگان در غزه غیرنظامی هستند.

به چندین پاراگراف اخیر در متن خبر دقت کنید. همه درباره‌ی تهدیدهای حماس یا حملات حماس هستند. اما ناگهان اینجا با آمار یک‌جانبه‌ی تلفات انسانی رو به رو می‌شویم. «فاعل» کجاست؟ به نظر می‌رسد تنظیم‌کننده‌ی خبر آن‌جا که مربوط به تهدیدها یا خسارت‌های وارد شده به اسرائیل است در استفاده از فعل‌های معلوم دست و دلباز عمل می‌کند اما از به کار بردن فعل‌های معلوم درباره‌ی خسارت‌هایی که اسرائیل به بار می‌آورد پرهیز دارد.

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرفانه

عنوان جدید در متن خبر: درخواست آتش‌بس

شورای امنیت سازمان ملل متحد روز شنبه از دو طرف اسرائیلی و فلسطینی خواست که برای برقراری آتش‌بس در نوار غزه توافق کنند.

نقل قول از یک مرجع معتبر است.

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرفانه

BBC فارسی **راکت‌های حماس در بخش‌های جنوبی اسرائیل خسارت‌هایی به بار آورده است.**

چرا باید بلافاصله بعد از جمله‌ی درخواست آتش بس توسط شورای امنیت شرایط به راکت‌های حماس و خسارت‌هایی که در جنوب اسرائیل به بار آورده است اشاره شود؟ به خصوص که این‌جا اشاره‌ای به خسارت‌های واقعی حملات اسرائیل به سراسر غزه نمی‌شود. ممکن است این شائبه پیش می‌آید که شورای امنیت به خاطر خسارت‌هایی که حماس به اسرائیل می‌زند درخواست آتش‌بس کرده. این نکته باز در هماهنگی با پروپاگاندای «اسرائیل دفاع می‌کند» است.

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرفانه

BBC فارسی **این نخستین بیانیه‌ی شورای امنیت پس از آغاز حملات اسرائیل به نوار غزه است.**

اشاره به یک نکته‌ی مهم.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی **پیش‌تر منابع بیمارستانی در غزه اعلام کردند در حمله هوایی تازه اسرائیل به ساختمان متعلق به یک بنیاد خیریه در شهر بیت لاهیا، دو نوجوان معلول کشته شدند.**

اشاره‌ی محدود به خسارت‌هایی که در غزه ایجاد شده است. توازن ظاهری بین خسارت‌های راکت‌های حماس در جنوب اسرائیل و حمله‌ی هوایی تازه‌ی اسرائیل به یک بنیاد خیریه حفظ شده است. در حالی که چنانچه قرار باشد استانداردی مشابه با نوع گزارش کردن خسارت‌هایی در حد آن‌چه راکت‌های حماس در اسرائیل به بار می‌آورند را در مورد غزه نیز رعایت کنیم باید صفحه‌ها در مورد خسارت‌هایی که در غزه ایجاد شده است بنویسیم. در چنین وضعیت نامتوازنی بی‌طرفی حرفه‌ای ایجاب می‌کند که وضعیت نامتوازن خسارت‌ها به گونه‌ای نوشته شود که برای مخاطب کاملا گویا باشد. علت این‌که شورای امنیت درخواست آتش بس کرده این حملات محدود نبوده است بلکه علت اصلی خسارت‌های گسترده و غیرمتناسبی است که توسط ارتش قدرتمند اسرائیل به شهروندان غزه تحمیل می‌شود.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی

حملات هوایی اسرائیل به غزه شش روز پیش شروع شد. گفته می شود در سازمان ملل متحد مذاکرات فشرده‌ای برای برقراری آتش‌بس در جریان است.

گزارش معمولی اخبار

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرفانه

BBC فارسی

بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، روز جمعه گفت تا زمانی که حماس موشک‌پرانی به خاک اسرائیل را متوقف نکند، به حملات خود به فلسطینی‌ها ادامه خواهد داد. او گفت: «هیچ فشار بین‌المللی نمی‌تواند باعث شود که ما با تمام قوا وارد عمل نشویم.» آقای نتانیاهو گفت که اسرائیل از سه‌شنبه تاکنون بیش از هزار هدف در نوار غزه را مورد حمله قرار داده است.

جملات بالا با نقل موضع مقام عالی‌رتبه‌ی سیاسی اسرائیل شروع می‌شود. استفاده از واژه‌ی "هدف" (target)توسط آقای نتانیاهو حساب شده است چرا که در ذهن مخاطبان «هدف نظامی» را تداعی می‌کند و همین‌طور دقت در حملات اسرائیل را مورد تاکید قرار می‌دهد: یعنی «حملات ما هدف‌مند هستند برخلاف حملات فلسطینی‌ها که بی‌هدف هستند. وقتی حمله می‌کنیم می‌دانیم چه می‌خواهیم و به کجا حمله می‌کنیم. برخلاف فلسطینی‌ها که کورکورانه و بی‌هدف حمله می‌کنند. چون ما اهداف نظامی را می‌زنیم اگر هم تلفات غیرنظامی رخ دهد غیرعمدی و حاشیه‌ای است در حالی که فلسطینی‌ها هر خسارتی به غیرنظامیان ما بزنند عمدی است.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی

پیش‌تر، ناوی پیلای، کمیسر عالی حقوق بشر سازمان ملل متحد از اسرائیل خواسته بود غیرنظامیان فلسطینی را هدف موشک قرار ندهد. خانم پیلای در اطلاعیه‌ای گفت افزایش شمار کشته‌شدگان فلسطینی این شبهه را به وجود آورده که آیا عملیات نظامی اسرائیل مطابق قوانین بین‌المللی است، یا نه. وی همچنین گفت که تجهیزات نظامی نباید در مناطق مسکونی قرار بگیرد. اسرائیل، گروه حماس را متهم می‌کند که موشک‌ها را از داخل خانه‌های شهروندان پرتاب می‌کند.

در این‌جا هم رد پای پروپاگاندای اسرائیلی به چشم می‌خورد: "ما اهداف نظامی را می‌زنیم اما چکار کنیم که فلسطینی‌ها اهداف نظامی را نزدیک یا درون اهداف غیرنظامی قرار می‌دهند؟ ما بی‌تقصیریم. مقصر آن‌ها هستند". در این‌جا دو موضع ذکر شده است. موضع ناوی پیلای و موضع اسرائیل، اما جای موضع طرف فلسطینی خالی است.

می‌شد تصور کرد که موضع طرف فلسطینی هم به این صورت در خبر کار شود: "اسرائیل، گروه حماس را متهم می‌کند که موشک‌ها را از داخل خانه‌های شهروندان پرتاب می‌کند. اما حماس این اتهام را طرد می‌کند چرا که غزه یک ناحیه‌ی پرتراکم مسکونی است و در ضمن بسیاری از اهداف مورد نظر اسرائیل اصولا نظامی نیستند و اسرائیل آن‌ها را سهل‌انگارانه نظامی تلقی می‌کند."

به عبارت دیگر در این‌جا اتهام اسرائیل علیه حماس ذکر شده است اما دفاع حماس در برابر این اتهام ذکر نشده است.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی

عکس اول: شاخه نظامی حماس اعلام کرد تل آویو را هدف قرار می دهد

حماس تهدید می‌کند؛ چه در حرف و چه در هیبت مردان مسلح نقاب‌پوش؛ اسرائیل نیاز به دفاع دارد؛ حماس فاعل است.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

BBC فارسی

عکس دوم: سازمان ملل می‌گوید اکثر کشته‌های فلسطینیان غیرنظامی هستند

گزارش خبر. البته باز هم اشاره‌ای به فاعل نشده است.

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرف

BBC فارسی

عکس سوم: نقشه بدون زیرنویس

گزارش خبر

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرف

BBC فارسی

عکس چهارم: راکت‌های حماس در بخش های جنوبی اسرائیل خسارت‌هایی به بار آورده است

گزارش خبر. حماس فاعل است.

نتیجه‌ی ارزیابی: بی‌طرف

مجموعه‌ی عکس‌ها با هم

ارزیابی عکس‌ها را به صورت منفرد نوشتم. اما چنانچه همه‌ی عکس‌ها را با هم ارزیابی کنیم چطور؟ عکس اول و آخر مربوط به تهدید یا حمله‌ی حماس به اسرائیل است (تایید پروپاگاندای اسرائیل نیاز به دفاع دارد) در حالی که عکس دوم که مربوط به قربانیان غیرنظامی فلسطینی است فاعل ندارد. دو عکس مربوط به حماس تصویر تهاجمی کاملی را ارائه می‌کنند: «حماس تهدید می‌کند، حماس حمله می‌کند، حماس تخریب می‌کند». در حالی که عکس یا عکس‌های مربوط به اسرائیل تصویر تهاجمی کاملی را ارائه نمی‌کنند: «خبری از تهدید اسرائیل نیست، خبری از حمله‌های اسرائیل نیست، خبر مستقیمی از تخریب‌های اسرائیلی نیست چرا که کشتار غیرنظامیان به صورت مجهول به اسرائیل نسب داده شده است و نه معلوم». در مجموع تصاویر به سمت رفتار تهاجمی حماس و رفتار دفاعی حماس بایاس دارند

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

کل خبر حاوی عنوان‌ها، متن خبر، عکس‌ها و زیرنویس عکس‌ها

اگر فرض بایاس عمدی را نادیده بگیریم، تنظیم کننده‌ی خبر به صورتی سطحی سعی در ارائه‌ی تصویری متوازن از وقایع اسرائیل-غزه کرده است اما در مجموع موفق عمل نکرده است. نتیجه این تلاش سطحی این بوده که خطوط اصلی پروپاگاندای اسرائیل بدون خدشه‌ی جدی از لا به لای سطور عبور کرده‌اند. مثل یک تور ماهیگیری که به اندازه‌ی کافی ظریف نیست که بتواند ماهی‌های ریز و چابک ولی پر تعداد را شکار کند. تنظیم کننده‌ی خبر احتمالا نسبت به ایدئولوژی‌ای که تحت تاثیر آن قرار گرفته بینا نیست یا اگر هست تلاش اندکی در نقد آن می‌کند. به این ترتیب مجموعه‌ی این خبر که برای مخاطبی که سواد رسانه‌ای اندک یا متوسطی دارد به شکل گول‌زننده‌ای مستند و متوازن جلوه می‌کند در حالی که چنین نیست. این گونه است که مخاطب با سواد رسانه‌ای اندک یا متوسط در برخورد روزمره و پرشمار با خبرهایی که ظاهرا مستند و متوازن هستند اما در عمق خود نسبت به پروپاگاندای اسرائیل نابینا یا غیرنقادانه هستند بی‌دفاع است.

تحلیل بالا از علت بایاس این خبر (و خبرهای مشابه) خوش‌بینانه اما احتمالا صادق‌تر است. تحلیل‌های بدبینانه‌تر اما احتمالا کمتر صادق می‌تواند مدعی نقش عامدانه‌ی تنظیم کننده‌های خبر بی‌بی‌سی فارسی و رسانه‌های مشابه در دفاع از اسرائیل شوند. من دوست دارم این‌طور فکر کنم که اگر از موارد شرارت‌های احتمالی فردی به دلایل نگرش‌های تند فردی بگذریم، بی‌بی‌سی فارسی هم مثل بسیاری از رسانه‌های جریان اصلی (فرقی نمی‌کند داخلی یا خارجی، غربی یا شرقی) به صورت سازمانی و عامدانه شرور نیست. شرارت ظاهری این رسانه‌ها حتی وقتی ظاهرا تلاش در حفظ بی‌طرفی می‌کنند ولی در عمل از یک طرف دفاع می‌کنند به خاطر نگاه غیرنقادانه و سطحی آن‌ها به مسائل است. اغلب کسانی که خبرها را تنظیم می‌کنند اگر چه دست اندر کار تولید و تنظیم خبر هستند سواد رسانه‌ای متوسطی دارند و نمی‌توانند مولفه‌های ایدئولوژیک موجود در خبرهایی که به دستشان می‌رسد را تشخیص دهند یا این‌که به دلایل حرفه‌ای امکان صرف وقت و انرژی لازم برای دسترسی به منابع متکثر را ندارند. در سطحی عام‌تر قواعد و اصول خبررسانی حرفه‌ای به گونه‌ای شکل گرفته‌اند که نسبت به اصول ایدئولوژیک حاکم بر چشم‌اندازهای اجتماعی و مراکز قدرت غیرحساس و غیرنقادانه هستند.

فصل تمایز رسانه‌های معتبر غربی مانند بی‌بی‌سی با رسانه‌های غیرمعتبری مانند کیهان یا فاکس‌نیوز در این است. بی‌بی‌سی فارسی ظاهرا و در سطح، بی‌طرف است در نتیجه مخاطبی که تشنه‌ی کسب اخبار مهم درباره‌ی حیات اجتماعی خود و دیگر جوامع جهان است ولی سواد رسانه‌ای اندک یا متوسطی دارد را بی‌دفاع باقی می‌گذارد. در حالی که کیهان یا فاکس‌نیوز در سطح بی‌طرف نیستند و مخاطبی که سواد رسانه‌ای اندک یا متوسطی دارد می‌تواند آن‌ها را به جای خود نقد کند و در نتیجه در برابر آن‌ها بی‌دفاع نیست. «آقای کیهان و خانم فاکس‌نیوز من بایاس‌های شما را تشخیص می‌دهم... اما تشخیص بایاس‌های تو برای من دشوار است... با شما هستم خانم بی‌بی‌سی فارسی!». بایاس در رسانه‌های معتبر و حرفه‌ای همچون بی‌بی‌سی فارسی درست به همین دلیل که پنهان‌تر و ظریف‌تر است (و در عمق بیشتری قرار دارد) از بایاس در رسانه‌های غیرمعتبر و کمتر حرفه‌ای «موثرتر یا خطرناک‌تر» است. به همان نسبت (۱) مسئولیت تنظیم کننده‌های خبر در آن بیشتر است و (۲) مخاطب باید در برخورد با آن‌ها دقت بیشتری کند و سواد رسانه‌ای بالاتری را به کار برد.

نتیجه‌ی ارزیابی: به سود اسرائیل

منابع:

- ✓ *وسایل ارتباط جمعی؛ دکتر کاظم معتمدنژاد؛ انتشارات دانشگاه علّامه طباطبایی*
- ✓ *مقدمه ای بر جامعه شناسی رسانه های همگانی؛ دکتر علی اسدی؛ انتشارات پژوهشکده علوم ارتباطی و توسعه ایران*
- ✓ *پیرامون ساختار و نقش رسانه؛ جمشید اکرمی؛ انتشارات سروش*
- ✓ *تاریخ مطبوعات جهان؛ پیر و فرناندترو آلبر؛ ترجمه هوشنگ فرخجسته؛ انتشارات پاسارگاد*
- ✓ *وبسایت‌های بی‌بی‌سی فارسی، صدای آمریکا، منو تو، رادیو فردا*

تهیه و تنظیم در

انجمن فرهنگی أقصی (آفاق)	www.aafaq.ir